

3. Stowarzyszenie, czyli razem różniej

Stowarzyszenia są ważnym elementem życia publicznego – to od nich w dużym stopniu zależy jakość wielu istotnych dla nas działań. Wolność stowarzyszania się, zagwarantowana w konstytucji RP, pozwala ludziom zorganizować się na rzecz wspólnego działania, ale także lepiej się poznać, a nawet ze sobą zaprzyjaźnić. Stowarzyszenie to miejsce, w którym doskonalą się umiejętności i kształtuje postawy obywatelskie. Uczniowie dowiadują się, jakie warunki trzeba spełnić, by założyć stowarzyszenie, a także zapoznają się z formami działania wybranych stowarzyszeń. Poznają dodatkowo cele zakładania związków zawodowych, ich podstawowe zadania i sposoby działania.

CELE LEKCJI WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Uczeń/uczennica:

- przedstawia cele i formy działań organizacji pozarządowych aktywnych w społeczności lokalnej i regionie; wykazuje, że działalność tego typu prowadzi do realizacji różnorodnych potrzeb – dział IX pkt 2;
- przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich oraz przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy/miasta – dział IX pkt 3;
- uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym; rozpoznaje przejawy ich łamania i podaje skutki takich działań – dział IX pkt 5.

PO ZAJĘCIACH UCZEŃ/UCZENNICA POTRAFI

- wyjaśnić, co to jest stowarzyszenie;
- wyjaśnić – odwołując się do konkretnych przykładów – dlaczego stowarzyszenia odgrywają tak wielką rolę w demokratycznym społeczeństwie;
- wymienić najważniejsze związki zawodowe działające w Polsce;
- wyjaśnić, po co powstają związki zawodowe, oraz wskazać przykłady ich działania.

METODY PRACY

- rozmowa nauczająca
- praca w grupach lub w parach
- praca z tekstem
- analiza źródeł

JAK PRZEPROWADZIĆ ZAJĘCIA?

WPROWADZENIE

1. „Stowarzyszenia i fundacje w Polsce” (rozmowa nauczająca). Zapytaj uczniów i uczennice, czy słyszeli o jakichś fundacjach, stowarzyszeniach, inicjaty-

wach obywatelskich czy też komitetach działających w waszej miejscowości lub regionie. Czy znają jakieś ogólnopolskie stowarzyszenia lub fundacje? Nazwy wymienianych przez uczniów i uczennice stowarzyszeń zapisz na tablicy. Jeśli uczniowie będą mieli trudności z wymienieniem nazw organizacji, poinformuj ich o kilku ogólnopolskich lub lokalnych inicjatywach podejmowanych przez tego typu organizacje. Wspólnie przypomnijcie sobie, kto był organizatorem tych akcji. Możecie też wspólnie przeanalizować tabelkę ze s. 175, przedstawiającą najbardziej popularne dziedziny, jakimi zajmują się polskie stowarzyszenia i fundacje.

ROZWINIĘCIE

2. „W jedności siła” (praca z tekstem). Poproś uczniów, by zapoznali się z tekstem „W jedności siła” (s. 174) lub streść go w paru słowach, podkreślając siłę i efektywność stowarzyszeń w działaniach obywatelskich. Poproś także któregoś z uczniów, by przeczytał na głos artykuł 58.1 i 58.2 Konstytucji RP (s. 175), dotyczące zrzeszania się. Następnie poleć uczniom i uczennicom, by w zeszytach odpowiedzieli na pytania: *Skąd wynika prawo obywateli do zrzeszania się? Czy można zarejestrować stowarzyszenie, które stawia sobie cele sprzeczne z prawem? Jaka liczba osób jest niezbędna do założenia stowarzyszenia?*

3. „Sprawa dla stowarzyszenia” (praca w grupach). Podziel klasę na cztery zespoły. Wyjaśnij, że zadaniem uczniów będzie stworzenie jakiegoś stowarzyszenia o lokalnym lub ogólnokrajowym zasięgu. Na początku powinni zidentyfikować ważne problemy w waszej miejscowości, regionie lub nawet całym kraju, których rozwiązaniem mogłyby się zająć nowo tworzone stowarzyszenie. Zadaniem każdego zespołu jest wymyślenie jego nazwy, sformułowanie kilku głównych celów oraz metod działania (patrz: ćwiczenie na s. 176). Na zakończenie poproś o krótkie zaprezentowanie wymyślonych przez uczniów stowarzyszeń – zastanówcie się wspólnie, jakie mogłyby być źródła finansowania ich działań. Poinformuj uczniów o tym, w jaki sposób finansowane są organizacje pozarządowe oraz o tym, że podstawowym ich zasobem są wolontariusze.

4. „Związek zawodowy – co to takiego?” (rozmowa nauczająca, praca w grupach). Wyjaśnij uczniom, że prawo do zrzeszania się dotyczy nie tylko zakładania nowych stowarzyszeń, ale także organizowania się w związkach zawodowych. Zapytaj ich, czy znają jakieś związki zawodowe. Następnie podziel klasę na sześć grup i poproś o przeczytanie tekstu „W obronie interesów pracowników” (s. 177). Poleć uczniom, aby przygotowali odpowiedzi na następujące pytania (każda grupa zajmuje się innym pytaniem):

- *Co to jest związek zawodowy?*
  - *Czym się zajmują związki zawodowe?*
  - *Jakimi metodami się posługują?*
  - *Co to jest strajk i kiedy wolno go ogłosić?*
  - *Kiedy powstał i jaką rolę w polskiej historii odegrał związek zawodowy „Solidarność”?*
  - *Czy w twojej miejscowości lub regionie przeprowadzono kiedyś strajk? Czego dotyczył?*
- Odpowiedzi uczniowie prezentują na forum klasy w postaci krótkich haseł.

ZAKOŃCZENIE

5. „Krzyżówka obywatelska” (praca w parach). Poleć uczniom i uczennicom, by w dwójkach przerysowali do zeszytów krzyżówkę z podręcznika (s. 177–178) i ją rozwiązali, nie zaglądając do notatek i podręcznika. Jeśli uczniowie mają zeszyt ćwiczeń

czeń, mogą w nim rozwiązać krzyżówkę. Poproś o podanie końcowego rozwiązania. Zapytaj, czy odgadnięcie hasła krzyżówki było dla nich trudne. Z czym mieli największe kłopoty? W razie konieczności, wyjaśnij jeszcze raz te pojęcia, których odgadnięcie sprawiło im najwięcej problemów.

Zeszyt
ćwiczeń
s. 87
ćwicz. 2

6. „Stowarzyszenia wokół nas” – praca domowa dla ochotników (analiza źródeł, praca własna). Poproś uczniów i uczennice, by spróbowali się dowiedzieć, jakie stowarzyszenia działają w ich regionie i czym się zajmują (patrz: ćwiczenie na s. 176). Poleć, by sporządzili listę stowarzyszeń, a następnie wybrali jedną organizację, do której się udadzą osobiście, by uzyskać odpowiedzi na następujące pytania:

Zeszyt
ćwiczeń
s. 87
ćwicz. 3

- *Czym zajmuje się stowarzyszenie?*
- *Jakie metody wykorzystuje w swojej działalności?*
- *Jakie było jego najciekawsze przedsięwzięcie?*

Poproś, by zebrany materiał przedstawili na arkuszu formatu A4 (mogą zamieścić na nim otrzymane w stowarzyszeniu materiały, zdjęcia, ulotki itp.). Wszystkie prace warto wywiesić na szkolnej tablicy – mogą się przydać uczniom innych klas.

ĆWICZENIA DODATKOWE

→ „Stowarzyszenia wokół nas” (miniprojekt lekcyjny). Pracę domową dotyczącą stowarzyszeń można wykorzystać do realizacji miniprojektu lekcyjnego. Zadaniem uczniów i uczennic jest opracowanie krótkiego przewodnika po stowarzyszeniach i innych organizacjach, które podejmują działania na rzecz młodzieży (warto dokładniej sprecyzować obszar, np.: edukacja obywatelska, kultura; najlepiej, by sami uczniowie zadecydowali, poszukując informacji, które wydają im się najbardziej przydatne). W przewodniku powinny się znaleźć informacje, takie jak: nazwa i adres stowarzyszenia (organizacji), czym się zajmuje, do kogo adresowane są działania, jakie projekty zostały już zrealizowane, a jakie są obecnie realizowane itp. Obok nazw stowarzyszeń mogą się również pojawić nowe, o których słyszeli rodzice uczniów lub ich znajomi czy krewni. Uczniowie i uczennice powinni mieć co najmniej miesiąc na przygotowanie przewodnika. Mogą pracować w kilkuosobowych grupach (np. każdy z uczniów zajmowałby się gromadzeniem informacji o innym stowarzyszeniu). Gotowe miniprzewodniki powinny być udostępnione wszystkim uczniom i uczennicom oraz nauczycielom i nauczycielkom (np. w bibliotece szkolnej).